

Skötselplan

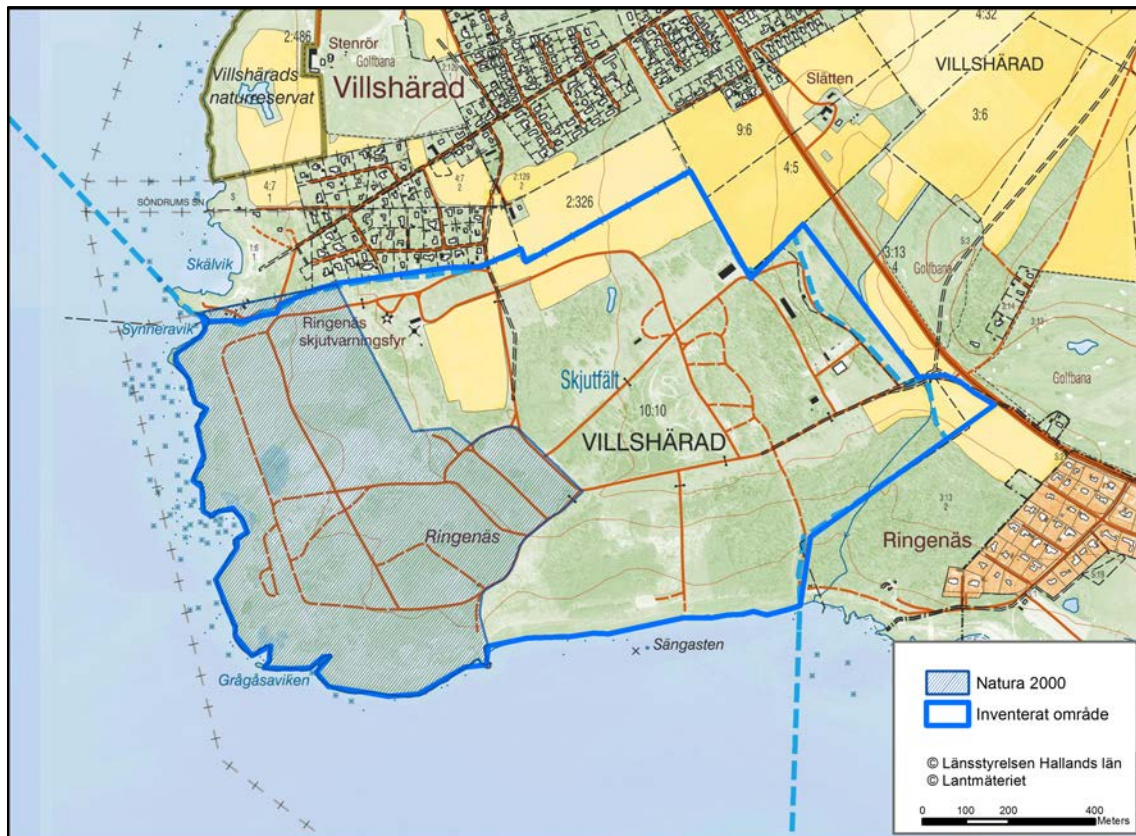
Ringenäs skjutfält

- kusthedar med hotade växter, bin, fjärilar
och fåglar -

Länsstyrelsen 2019, Naturvårdsenheten
Författare: Kill Persson, MiNa Natur. Kartor: Monica Mathiasson, Länsstyrelsen
Meddelande: 2019:18, ISSN: 1101-1084, ISRN: LSTY-N-M-2019/18--SE

Karta över området

Naturvärden

Naturvärdena inom Ringenäs skjutfält är unika. Det historiska hed- och ängsbruket har här fortsatt genom den skötsel som varit nödvändig för övningsfältets verksamhet. Här finns en enastående biologisk mångfald av såväl växter, djur som svampar, se Bilaga 3 Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter. Skjutfältet är knappt 145 hektar stort varav de öppna delarna täcker omkring 120 hektar. 53 ha omfattas av Natura 2000-skydd och för detta område finns en särskild plan för hur värdena ska bevaras och skötas, Bilaga 5 Bevarandeplan. Dessa båda planer stämmer överens vad gäller skötseln.

På de varierade hedarna, skötselområde 1a-1b, är kärlväxter som granspira (*Pedicularis sylvatica*), kattfot (*Antennaria dioica*), slättergubbe (*Arnica montana*) och ljungögontröst (*Euphrasia micrantha*) fortfarande vanliga. I de mer fuktiga delarna finns ängsnycklar (*Dactylorhiza incarnata*), majnycklar (*Dactylorhiza majalis*) och flera andra arter orkidéer. Här har klockgentianan (*Gentiana pneumonanthe*) en av sina största förekomster i landet. På denna växt lägger den i landet mycket ovanliga och hotade fjärilen alkonblåvinge (*Maculinea alcon*) sina ägg. Även populationen av alkonblåvinge är bland de livskraftigaste i landet.

På de torrare delarna av heden som används som körområde, skötselområde 1e, finns speciella naturvärden. Här häckade fram till 2012 fältpiplärkan (*Anthus campestris*) i Halland. Nedgången för arten följer ett europeiskt mönster och beror inte på försämringar för lokalen på Ringenäs. En annan art som under de senaste 25 åren minskat drastiskt i landet men som fortfarande på skjutfältet har en god population är sånglärkan (*Alauda arvensis*). En tredje fågelart på Ringenäs som har haft ett starkt fäste är rosenfinken (*Carpodacus erythrinus*). Med sina tidigare 8-10 par har rosenfinken haft sitt starkaste fäste längs västkusten vilket dock har försämrats de senare åren. Fågeln häckar gärna i de buskrika delarna som inramar de öppna hedpartierna, skötselområde 1c-1d. En annan häckfågel i området är törnskatan (*Lanius collurio*) som har minskat i Halland men trivs väl i det varierade mosaiklandskapet på skjutfältet.

På de varma sand- och ljunghedarna (skötselområde 1b och 1e) finns en speciellt värdefull gaddstekelfauna med flera rödlistade arter som stäppbandbi (*Halictus leucaheneus*)^{EN}, punktblodbi (*Sphecodes puncticeps*)^{VU} och pannblodbi (*Sphecodes miniatus*)^{NT}. Insektsvärdena i övrigt är mycket stora eftersom att här finns en stor rikedom av pollen och nektar i mosaikartade miljöer.

Även bland de svampar som är knutna till ogödslade sand- och gräsmarker finns exempel på arter som blir allt ovanligare i landskapet som spetsvaxskivling (*Hygrocybe acutoconica*) och hedröksvamp^{NT} (*Lycoperdon ericaeum*).

Längs skjutfältets norra gräns finns ett smalare parti med låga sanddyner. Här finns en stor potential för den biologiska mångfalden knuten till sandmarker, skötselområde 2.

I den norra delen finns även rester av de torp och småjordbruk som präglade Ringenäsudden under 1800-talet och fram till mitten av 1900-talet då skjutfältet bildades. De före detta åkermarkerna utvecklas mot allt större artrikedom genom slåtter kompletterat med bränning och att området inte gödglas, skötselområde 3a-3b-3c-3d.

I de skogsklädda delarna i öster finns värden knutna till äldre träd, skötselområde 5-7. Den fuktiga lövsumpskogen i sydost har en fin utvecklingspotential, skötselområde 6.

Den yttre västra delen av udden är Natura 2000-område med det skydd som följer.

I havet utanför udden, inom skyddsområdet finns ett antal (7 st) förlista fartyg, för vidare information se Riksantikvarieämbetets webbtjänst Fornsök (www.fmis.raa.se/)

Skötselåtgärder

Se Bilaga 1 (karta) och 2 (tabell) för mer detaljerade anvisningar.

De ständigt återkommande bränningarna kompletterat med slätter och buskröjning är avgörande för områdets biologiska värden och behöver fortsätta. Bränning och slätter magrar dessutom ut markerna på näringsämnen och bidrar till att igenväxningen går långsammare. Denna hävd minskar alltså behovet av stora engångsinsatser.

De hedartade områdena närmast havet och den öppna ljung- och sandheden, *skötselområden 1 a-e*, bränns årligen. Kompletterande buskröjning sker återkommande vilket är nödvändigt. Något enstaka års uppehåll med bränning kan ske exempelvis då möjligheterna till avbränning inte finns men det är då angeläget att ett sådant område prioriteras vid nästkommande tillfälle med naturvårdsbränning. Verksamhetskrav som körning, markarbeten, underhåll av befintliga diken mm är inget hot mot naturvärdena. Det rika inslaget av blottad sand som den verksamheten skapar är en grundförutsättning för de höga naturvärdena i området och en ökad körning eller andra liknande åtgärder är enbart positivt ur naturvårdssynpunkt. Däremot utgör igenväxning, upphörd bränning och påföring av näringsrika jordmassor hot mot naturvärdena.

Mellan de öppna delarna finns öppna bryn- och buskzoner, *skötselområdena 1c och 1d* som är viktiga inte minst för fågellivet. Arealen av dungarna får inte öka på de öppna hedarnas bekostnad. Vid behov kan även buskryckning prövas för att förstärka effekten av röjningsarbetet. Då avlägsnas såväl rotsystem som ovanjordiska delar av vedväxterna. Det röjda materialet kan brännas i högar. Särskilt angeläget är detta i *område 1b och 1d* där en ökad röjning är nödvändig.

Slätter och borttagande av materialet bör fortsätta på *område 3 a-d*. Här kan slättern kompletteras med tidig vårbränning om all skörd inte kunnat bärgas. Ingen gödsling bör ske av dessa ytor.

I *skötselområde 4, 5, 6 och 7* gynnas de trädanknutna naturvärdena genom att inga träd avverkas förutom i områdenas ytterkanter. Här är det viktigt att bevara och utveckla brynzonerna genom ett rikt buskskikt och ett glest trädskikt. Arealen skog ska inte öka. Träden ska tillåtas bli gamla och död ved ska finnas i olika former, både liggande och stående. Äldre död ved kan sparas på plats eller läggas i särskilda så kallade faunadepåéer. I *skötselområde 7* gynnas eken genom frihuggningar så att inga buskar eller träd växer upp i ekens krona. Inom *skötselområde 7* kan skötsel riktas så att även förläggingsverksamhet kan förekomma.

Natura 2000

Inom Ringenäs Natura 2000-område förekommer nedan Natura 2000-naturtyper. Fördelningen av naturtyperna redovisas på kartbilaga 4. För närmare beskrivning, skötsel och eventuella hot mot naturtypen hänvisas till aktuell bevarandeplan för området.

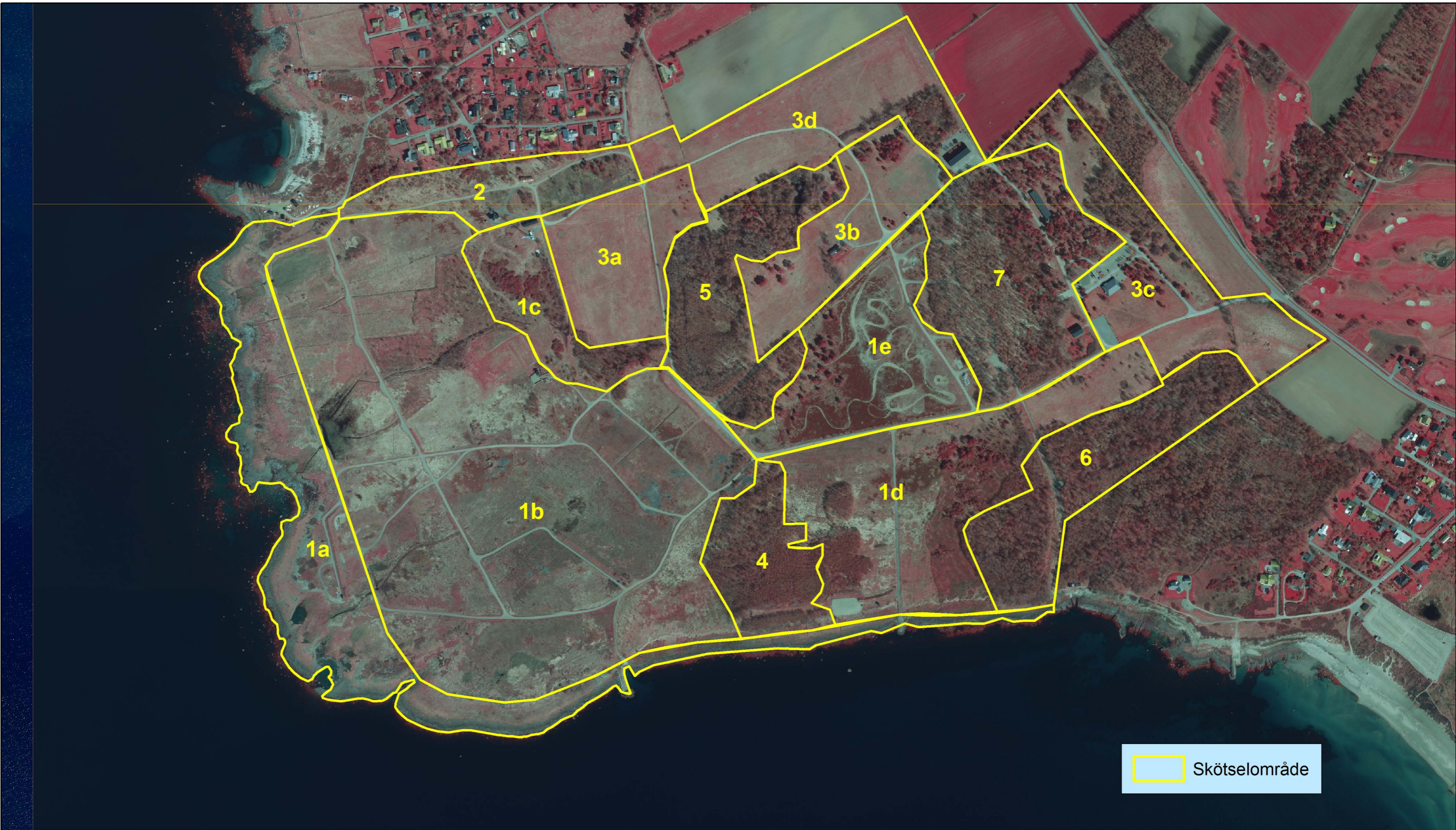
1210	Driftvallar
1220	Sten och grusvallar
1330	Salta strandängar
2130	Grå dyner
2140	Risdyner
4010	Fukthedar
4030	Torra hedar
6410	Fuktängar
6270	Silikatgräsmarker, funnen utanför

Bilagor

1. Karta med skötselområden
2. Skötselåtgärder
3. Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter inklusive Insektsfynd skjutfälten 2014
4. Karta över Natura 2000-naturtyper
5. Bevarandeplan för Natura 2000-området Ringenäs skjutfält
6. Kartor från 1920-talet och 1960-talet

Ringenäs skjutfält

0 62,5 125 250
Meters

© Länsstyrelsen Hallands län
© Lantmäteriet

Skötselområde

Ringenäs Naturvårdande skötselplan

Bilaga 2

läs tillsammans med "Skötselåtgärder" sid 4

Skötselområde	Areal (ha)	Natura 2000	Naturtyp	Beskrivning	Mål	Skötsel
1a	14,7	x	Driftvallar 1210 (25%), Sten och grusvallar 1220 (25%), Salta strandängar 1330 (50%), Öppen mark, närmast havet steniga stränder med inslag av salta strandängar.	Steniga stränder med mindre partier av saltpåverkad strandäng. Här och var driftvallar med inblåst tång. En del partier med vresros och begynnande igenväxning av björk.	Öppna träd- och buskfria strandängar som präglas av sitt havsnära läge.	Området kan naturvårdsbrännas eller slåttas för att förhindra uppslag av vedväxter och ytterligare utbredning av vresros och vass. Røj björk. Underhåll av diken och småvatten så att öppna vattenytor förekommer.
1b	41,3	X	Fukthedar (4010) Torra hedar (4030) Fuktängar (6410) Öppen mark, fuktiga - torra hedar med inslag av fuktängar.	Öppna kusthedar med en mycket rik flora och ett rikt insektsliv med flera hotade insekter som ex. alkonblåvinge. På fuktiga partier dominerar blåtåtel med inslag av granspira, orkidéer och klockgentiana. På torra delar dominerar ljung och bärris av lingon och blåbär. Örtrikedomen är stor med slättergubbe, kattfot och jungfrulin. Stora partier med igenväxande björk. Här och var finns påtaglig inväxning av björksly som på sikt hotar naturvärdena.	Öppen kusthed och fuktängar med varierande fuktighetsgrad. Rik förekomst av orkidéer och andra örter utan inslag av björk.	Området ska naturvårdsbrännas med stöd av grovslätter för att förhindra uppslag av vedväxter och ytterligare utbredning av vresros sker regelbundet. Områden med stark igenväxning av björk kan med fördel ryckas så att behovet av grovslätter minskar, annars annan røjning av björk. Røjningsmaterialet kan brännas på plats. Vid slätter i områdets nordvästra del är det angeläget att det avslagna materialet tas bort.
1c	3,9	-	Öppen buskrik mark i en övergångszon mellan kusthedar och äldre jordbruksmark.	Halvöppen buskrik mark som ligger mellan den äldre jordbruksmarken och kusthedarna åt väster. Mycket viktigt häckningsområde för rosenfink.	Öppen buskrik mark i övergångszon som domineras av enbuskar, slån och hagtorn. Örtrik grässvål finns i mosaiken mellan dungar och öppen mark.	Området kan naturvårdsbrännas och en brandgata kan skapas i öster för att förenkla åtgärden. Alternativt kan ytan brännas ihop med skötselområde 3. Viktigt att buskskiktet finns kvar! Dock ska inväxande björk och andra högväxande träd röjas återkommande så att ett lågt buskskikt kvarstår.
1d	12,9	-	Öppen buskrik mark från havet mot hedmark.	Halvöppen buskrik mark som ligger mellan den äldre jordbruksmarken och kusthedarna åt söder. Mycket viktigt häckningsområde för rosenfink. Inväxning av framför allt björksly förekommer vilket på sikt hotar naturvärden.	Öppen buskrik mark i övergångszon, större delen ska vara öppen hedmark. I området närmast vägen, ca 50 m bredd förekommer sandblottor.	Naturvårdsbränning och återkommande buskrøjning. Även här kan metoden med buskryckning ske. Viktigt att vissa delar av buskskiktet finns kvar. Dock ska inväxande björk och andra högväxande träd röjas återkommande så att enbart ett lågt buskskikt finns kvar.
1e	7,9	-	Torra hedar (4030) Sand- och ljunghed. Brynzoner.	Öppen sand- och ljunghed med fantastiska kvalitéer bland insekter som mörkgökbi och stäppbandbi och fåglar som sånglärka och stenskvätta. Här häckade fältpiplärkan senast. Även kärlväxtfloran är värdefull med bland annat ljunögongröst. Området används för körövningar och denna småskaliga markstörning är väsentlig för områdets naturvärden.	Sand- och ljunghed med gott om småskalig markstörning. Åtminstone 10 % av området ska vara blottad sand.	Naturvårdsbränning åtminstone 1 år av 5, kan ske genom att en 1/5 bränns årligen. Återkommande buskrøjning. Även här kan metoden med buskryckning ske. Viktigt att slitaget på ytan fortsätter och utökas så att goda bomjälligheter för grävande insekter finns. Vid utebliven markstörning genom övningsverksamhet är det viktigt med annan mekanisk störning till exempel harvning på delar av området.
2	4	X (delvis)	Grå dyner (2130), med mindre inslag av Risdyner (2140)	Öppen mark med äldre låga sanddyner med stort inslag av örter som monke, flockfibbla och dyngräs. Inväxning av tall och björk i begränsad omfattning.	Öppen örtrik sandhed med dynstruktur. Småskaliga sandblottor.	Återkommande busk- och trädrøjning. Området kan naturvårdsbrännas med 4-5 års mellanrum. Skapande av sandblottor kan ske när vedväxter tas bort. Kanten mot norr hålls trädbevuxen som bård mot bebyggelsen.

3a	5,3	-	Öppen mark, f d åkermark som nu är naturaliserad till Natura 2000-naturtypen Silikatgräsmark (6270).	Den före detta åkermarken har utmagrats kontinuerligt genom slåtter och blivit mer och mer naturaliserad. Här finns ett stort inslag av blommande örter som fibblor, rödklint och prästkrage.	Öppen artrik gräsmark, enstaka sandblottor	Återkomande årlig slåtter där det avslagna gräset tas bort, kan ske genom komplettering med naturvårdsbränning, elden kan gå in i brynzonen västerut mot område 1c. Ingen gödsling.
3b	5,5	-	Öppen mark, f d åkermark som nu är naturaliserad till Natura 2000-naturtyperna Torra hedar (4030) och Silikatgräsmarker (6270)	Den före detta åkermarken har utmagrats kontinuerligt genom slåtter och blivit mer och mer naturaliserad. Med tiden kommer här att finnas ett stort inslag av blommande örter som fibblor, rödklint och prästkrage.	Öppen artrik gräsmark	Återkomande årlig slåtter där det avslagna gräset tas bort, kan ske genom komplettering med naturvårdsbränning, elden tillåts gå in i brynzonen i sydväst mot område 5 och 1e. Ingen gödsling.
3c	8	-	Öppen mark, f d åkermark som nu är naturaliserad till Natura 2000-naturtyperna Torra hedar (4030) och Silikatgräsmarker (6270)	Öppen gräsmark alldeles utanför skjutfältsexpeditionen. Den före detta åkermarken har utmagrats kontinuerligt genom slåtter och blivit alltmer naturaliserad. Här finns ett stort inslag av blommande örter som fibblor, rödklint och prästkrage.	Öppen artrik gräsmark	Återkomande årlig slåtter där det avslagna gräset tas bort, kan ske genom komplettering med naturvårdsbränning. Ingen gödsling.
3d	7,9	-	Öppen mark, f d åkermark som är på väg till ett naturaliserat tillstånd.	F d åkermark som i senare tid även gödslats. Naturalisering av floran på gång.	Öppen artrik gräsmark	Återkomande årlig slåtter där det avslagna gräset tas bort, kan ske genom komplettering med naturvårdsbränning. Ingen gödsling.
4	4,1	-	Triviallövskog	Större lövskogsdunge med björk, sälg och en del andra viden. Vålutvecklade bryn med olika buskar som fläder och slån.	Lövskogsdunge med blommande/bärande brynzon. Förekomst av gamla träd och död ved.	Röjningar i ytterkanten så att dungen inte expanderar, en del högre träd kan tas bort i kanten för gynnade av bärande/blommande buskar. I övrigt fri utveckling.
5	7	-	Triviallövskog	Större lövskogsdunge med björk, sälg och en del andra viden. Vålutvecklade bryn med olika buskar som fläder och slån. En del äldre ek och tall.	Lövskogsdunge med blommande/bärande brynzon. Inslag av äldre träd inklusive tall. Förekomst av död ved.	Röjningar i ytterkanten så att dungen inte expanderar, en del högre träd kan tas bort i kanten för gynnade av bärande/blommande buskar. Lågor och högstubbar sparas men kan placeras så att de inte stör övrig verksamhet. I övrigt fri utveckling.
6	7	-	Triviallövskog med inslag av lövsumpskog	Större lövskogsdunge med björk, sälg och en del andra viden. Vålutvecklade bryn med olika buskar som fläder och slån.	Lövskogsdunge med blommande/bärande brynzon. Förekomst av gamla träd och död ved.	Röjningar i ytterkanten så att dungen inte expanderar, en del högre träd kan tas bort i kanten för gynnade av bärande/blommande buskar. Fuktiga partier lämnas helt orörda. Spara död ved. I övrigt fri utveckling.
7	10	-	Lövblandad barrskog	Äldre ursprungligen planterad tallskog med inslag av ek och andra lövträd där buskskiktet röjs för verksamhetens behov.	Tallskog med inslag av åldriga tallar och ekar som står fritt. Ersättare finns för evighetsträd.	Buskröjning sker vid behov men lämna kvar potentiella ekar som ersättare till evighetsträd. Runt större ekar röjs brunsluckor så att träden kan åldras med värdighet. Död ved kan sparas i faunadepåer där det inte stör skjutfältsverksamhet. I övrigt fri utveckling.

2017-11-28

Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter som har påträffats i eller nära Ringenäs skjutfält, Halmstads kommun, Hallands län

---

Rödlistade arter indelade i kategorier baserade på artens risk att försvinna från Sverige enligt "Rödlistade arter i Sverige, Westling 2015". Beteckningen regionalt intressant används av Länsstyrelsen i Halland och anger att arten har ett värde för naturvården regionalt, ex. ovanliga arter och signalarter.

Uppgifterna är hämtade från www.artportalen.se samt övriga databaser inom Svenska Lifewatch (www.svenskalifewatch.se). Utöver uppgifterna nedan finns det sannolikt ytterligare rödlistade eller regionalt intressanta arter i området, som ännu inte observerats eller som ej kommit till Länsstyrelsens kännedom.

Totalt i området finns uppgifter om 57 rödlistade och 30 regionalt intressanta arter.

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar
Starkt hotad (EN)			
Alkonblåvinge	<i>Phengaris alcon</i>	Fjärilar	ÅGP-art
Borstsäv	<i>Isolepis setacea</i>	Kärlväxter	
Fältpiplärka	<i>Anthus campestris</i>	Fåglar	ÅGP-art, Natura 2000-art
Huvudtåg	<i>Juncus capitatus</i>	Kärlväxter	
Stäppbandbi	<i>Halictus leucaheneus</i>	Steklar	ÅGP-art
Svarthakad buskskvätta	<i>Saxicola rubicola</i>	Fåglar	
Svarthalsad dopping	<i>Podiceps nigricollis</i>	Fåglar	

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar
Sårbar (VU)			
Berglärka	<i>Eremophila alpestris</i>	Fåglar	
Dvärglin	<i>Radiola linoides</i>	Kärlväxter	
Gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	Fåglar	
Gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>	Fåglar	
Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	Fåglar	
Klockgentiana	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Kärlväxter	ÅGP-art, fridlyst
Ljungögontröst	<i>Euphrasia micrantha</i>	Kärlväxter	
Marrisp	<i>Limonium vulgare</i>	Kärlväxter	
Mörkgökbi	<i>Nomada fuscicornis</i>	Steklar	ÅGP-art
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	Fåglar	
Slåttergubbe	<i>Arnica montana</i>	Kärlväxter	Natura 2000-art
Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Fåglar	
Tornseglare	<i>Apus apus</i>	Fåglar	
Väddgökbi	<i>Nomada armata</i>	Steklar	ÅGP-art
Nära hotad (NT)			
Almsnabbvinge	<i>Satyrium w-album</i>	Fjärilar	
Bivråk	<i>Pernis apivorus</i>	Fåglar	
Bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zyganea lonicerae</i>	Fjärilar	
Brunflammig fältmätare	<i>Perizoma flavofasciata</i>	Fjärilar	
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	Fåglar	
Busksångare	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	Fåglar	
Duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	Fåglar	

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar
Flygsandsvägstekel	<i>Arachnospila wesmaeli</i>	Steklar	
Glimmalmätare	<i>Eupithecia venosata</i>	Fjärilar	
Granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>	Kärlväxter	
Gröngöling	<i>Picus viridis</i>	Fåglar	
Grönt hedmarksfly	<i>Calamia tridens</i>	Fjärilar	
Havstapetserarbi	<i>Megachile leachella</i>	Steklar	
Hedpärlemorfjäril	<i>Argynnis niobe</i>	Fjärilar	
Hårginst	<i>Genista pilosa</i>	Kärlväxter	
Igelknoppsfly	<i>Globia sparganii</i>	Fjärilar	
Mindre taggmätare	<i>Aplocera efformata</i>	Fjärilar	
Mindre purpurmätare	<i>Lythria cruentaria</i>	Fjärilar	
Månlåsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>	Kärlväxter	
Punktblodbi	<i>Sphecodes puncticeps</i>	Steklar	
Rapphöna	<i>Perdix perdix</i>	Fåglar	
Rödlånke	<i>Lythrum portula</i>	Kärlväxter	
Sandängsfly	<i>Apamea anceps</i>	Fjärilar	
Sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	Fjärilar	
Skäggmes	<i>Panurus biarmicus</i>	Fåglar	
Smal käringtand	<i>Lotus tenuis</i>	Kärlväxter	
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	Fåglar	Natura 2000-art
Storspov	<i>Numenius arquata</i>	Fåglar	
Svart rödstjärt	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Fåglar	
Sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	Fåglar	
Vickerglasvinge	<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	Fjärilar	
Ängsnattviol	<i>Platanthera bifolia</i> subsp. <i>Bifolia</i>	Kärlväxter	Fridlyst
Ängsskära	<i>Serratula tinctoria</i>	Kärlväxter	

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar
Ängspiålråka	<i>Anthus pratensis</i>	Fåglar	
Ängsmetallvinge	<i>Adscita statices</i>	Fjärilar	
	<i>Beris vallata</i>	Tvåvingar	
Regionalt intressant			
backmalmätare	<i>Eupithecia millefoliata</i>	Fjärilar	
blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	Mossor	Natura 2000
brudbröd	<i>Filipendula vulgaris</i>	Kärlväxter	
brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	Fåglar	Natura 2000
fingerhirs	<i>Digitaria ischaemum</i>	Kärlväxter	
glesstarr	<i>Carex distans</i>	Kärlväxter	
guldmurarbi	<i>Osmia aurulenta</i>	Steklar	
havssålting	<i>Triglochin maritima</i>	Kärlväxter	
hämpling	<i>Linaria cannabina</i>	Fåglar	
Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata subsp. maculata</i>	Kärlväxter	
kattfot	<i>Antennaria dioica</i>	Kärlväxter	
knubblårsbarkfluga	<i>Solva marginata</i>	Tvåvingar	
lärkfalk	<i>Falco subbuteo</i>	Fåglar	
nattviol	<i>Platanthera bifolia</i>	Kärlväxter	Fridlyst
nätblodbi	<i>Sphecodes reticulatus</i>	Steklar	
pannblodbi	<i>Sphecodes miniatus</i>	Steklar	
praktbyxbi	<i>Dasypoda hirtipes</i>	Steklar	
rännbålmossa	<i>Riccardia incurvata</i>	Mossor	
rödhövdad silvergransvecklare	<i>Zeiraphera rufimitrana</i>	Fjärilar	
skrattmåå	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Fåglar	

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar
småfibblebi	<i>Panurgus calcaratus</i>	Steklar	
stenskvätta	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Fåglar	
större vattensalamander	<i>Triturus cristatus</i>	Grod- och kräldjur	Fridlyst, Natura 2000
tornfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	Fåglar	
tvillingfläckat rörfly	<i>Lenisa geminipuncta</i>	Fjärilar	
törnskata	<i>Lanius collurio</i>	Fåglar	Natura 2000
vanlig bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i> subsp. <i>saxifraga</i>	Kärlväxter	
väddsandbi	<i>Andrena hattorfiana</i>	Steklar	
ängsnattviol	<i>Platanthera bifolia</i> subsp. <i>bifolia</i>	Kärlväxter	Fridlyst

Inventering av solitära bin och andra insekter på militära övningsfält i Halland 2014 - kommentar till artlistan

Tonvikten under inventeringen av Ringenäs skjutfält, LV6 område på Galgberget samt Nyårsåsens skjutfält har legat på solitära bin, men även naturvårdsintressanta arter av andra insektsgrupper har så långt möjligt eftersökts. Sammantaget har 19 rödlistade arter, varav 12 arter solitära bin, noterats under inventeringen och många av dessa är inte tidigare kända från områdena.

Ringenäs är sedan tidigare känd som en topplokal för rödlistade arter knutna till öppna sandmarker, hedar och ängar, vilket med all tydlighet bekräftas med denna undersökning då 14 rödlistade arter hittades, varav 10 arter solitära bin. I Ringenäs gjordes en liknande inventering 2003 och då hittades endast tre rödlistade bin. En förklaring till skillnaden är sannolikt att inventeringen 2003 tillhörde de första riktade inventeringarna efter bin i länet och kunskaperna om vilka arter som kan finnas och hur man bäst hittar dem har ökat väsentligt sedan dess. Idag vet vi mycket mer och kan genomföra inventeringar med större effektivitet. Fast detta är inte hela förklaringen utan nya arter sannolikt tillkommit efter 2003. Småfibblebi (NT) hittades inte i området 2003 medan den 2014 tillhörde de vanligaste bina och sågs på flera ställen i stora antal. Den är lätt att hitta och har helt klart etablerat en stor population i Ringenäs efter 2003. Dess boparasit mörkgökbi (EN) har också tillkommit och sågs 2014 med flera exemplar. Stäppbandbi (EN) hittades som ny för Halland vid inventeringen 2003 och då sågs endast ett mindre antal bin av arten. Därefter har den ökat rejält och 2014 sågs stäppbandbiet på flera olika ställen i området och i större antal.

			Ringenäs	LV6	Nyårsåsen
Solitära bin					
Mörkgökbi	<i>Nomada ruficornis</i>	EN, ÅGP	X	X	
Stäppbandbi	<i>Halictus leucaheneus</i>	EN, ÅGP	X	X	X
Vädgökbi	<i>Nomada armata</i>	EN, ÅGP	X	X	
Pannblodbi	<i>Sphecodes miniatus</i>	VU	X		
Havstapetsarabi	<i>Megachile dorsalis</i>	NT	X		
Nätblodbi	<i>Sphecodes reticulatus</i>	NT	X		X
Praktbyxbi	<i>Dasypoda hirtipes</i>	NT	X		
Punktblodbi	<i>Sphecodes puncticeps</i>	NT	X	X	
Sandsmalbi	<i>Lasioglossum sabulosum</i>	NT		X	
Småfibblebi	<i>Panurgus calcaratus</i>	NT	X	X	
Väddsandbi	<i>Andrena hattorfiana</i>	NT	X	X	
Vialgökbi	<i>Nomada villosa</i>	NT		X	X
Övriga grupper					
Större vedvivel	<i>Cossonus parallelepipedus</i>	VU		X	
Mindre pansarstekel	<i>Tiphia minuta</i>				X
Smygstekellik glasvinge	<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	NT	X	X	
Allmän purpurmätare	<i>Lythria cruentaria</i>	NT	X		
Ängsmetallvinge	<i>Adscita statices</i>	NT	X	X	X
Bredbrämrad bastardsvär	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT	X		
Sexfläckig bastardsvärm.	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT		X	X
Antal arter			14	12	6

Värdekärnor för rödlistade insekter finns spridda på flera ställen inom Ringenäs skjutfält och det handlar framförallt om öppna sandmarker, ljunghedar och örtrika ängsmarker. För solitära bin är den främsta värdekärnan den öppna sandmark som finns centralt i området och som används för övningskörning med terrängfordon. Jämfört med 2003 så verkar övningsverksamheten ha intensifierats i detta område och andelen blottad sand har ökat markant – och detta är säkert en bidragande orsak till den positiva utvecklingen i området när det gäller solitära bin. Det är välkänt även från andra militära övningsfält att terrängkörning med militärfordon ofta skapar mycket höga naturvärden i sandiga marker. Även de återkommande skyddsavbränningarna i stora delar av området är en starkt bidragande faktor till de höga naturvärdena.

De mycket höga naturvärdena i LV6 övningsområden på Galgberget uppmärksammades först för ett par år sedan när mörkgökbi (EN) hittades som ny för Halland i området. Denna inventering understryker att detta område har mycket höga naturvärden och många rödlistade arter. De avspärrade övningsmarkerna i kärnområdet har endast inventerats översiktligt och här finns sannolikt betydligt fler rödlistade arter att hitta. Stora delar av markerna är idag under igenväxning med en tät och högvuxen grässvål samt lövuppslag och inslaget av blottad sand är litet i dessa delar. Riktade naturvårdsåtgärder är angelägna för att bevara markerna öppna och för att skapa mer blottad sand och en större örtrikedom.

Även Nyårsåsen har flera partier med höga naturvärden och sex rödlistade arter hittades, med stäppbandbiet (EN) som den största överraskningen. Området är stort och det finns inte lika tydliga värdekärnor som i de båda andra områdena, vilket gör att det är svårt att inventera och att det sannolikt finns fler intressanta bin och andra insekter att hitta. Ytterligare inventeringar är med andra ord önskvärda för att få en mer komplett bild av områdets artmångfald.

Under inventeringen påträffades även ett flertal andra naturvårdsintressanta insekter som sannolikt kan ses som signalarter för insektsrika marker. Rovstekeln *Lindeni* *panzeri* är en exklusiv och värmekrävande art och en hane påträffades in vid LV6 (minnesstenen) den 9 juli. Arten är tidigare endast känd från fem lokaler i landet (3 i Skåne och 2 i Halland). Bland övriga bin är det framförallt långhornsbi (LV6, Nyårsåsen), vialsandbi (alla tre områdena) och guldmurarbi (Ringenäs) som kan ses som signalarter för insektsrika marker. Även rovstekeln *Cerceris quinquefasciata* (LV6) och guldstekeln *Elampus panzeri* (Ringenäs) är signalarter för värdefulla sandmarker.

Ringenäs SE0510167 Natura 2000 - habitat

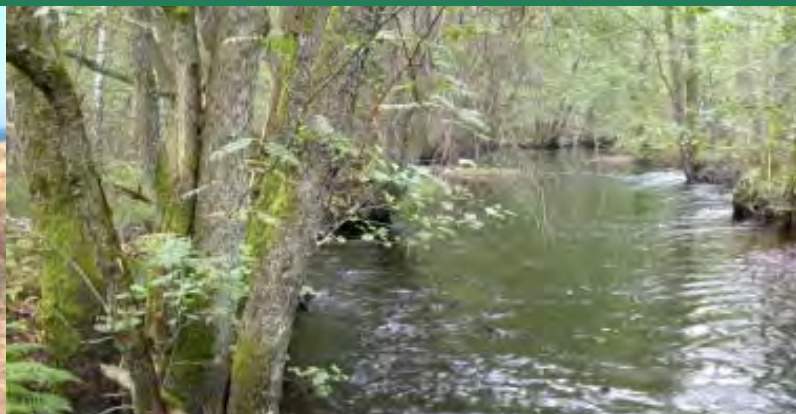
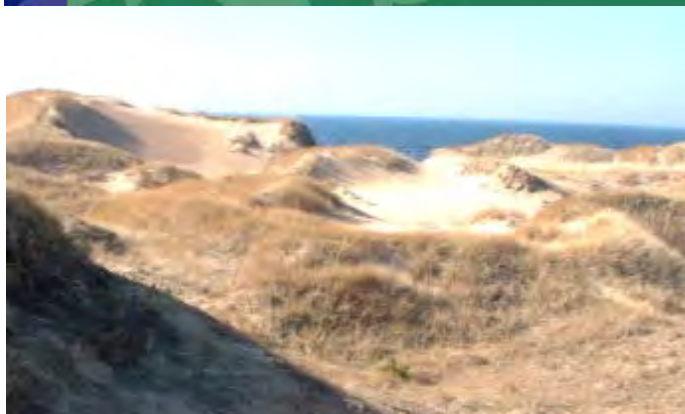

Ringenas skjutfält

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

2018-04-03

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000 är ett europeiskt nätverk av områden med värdefull natur. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav i EU:s fågeldirektiv samt art- och habitatdirektiv. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara de arter och naturtyper som förekommer naturligt i Europa.

EU-direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. Direktiven fastställer principen att naturtyper har ett bevarandevärde i sig själva och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Direktiven är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992. Natura 2000-nätverket är en av grundstenarna i EU:s arbete för biologisk mångfald.

Varje medlemsland ska peka ut Natura 2000-områden för att skydda de fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv och de arter och naturtyper som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de värden som pekats ut i området ska bevaras långsiktigt genom rätt skydd och skötsel.

Vad är en bevarandeplan?

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I bevarandeplanen ska det finnas en beskrivning av de arter och naturtyper som finns i området och som kan ligga till grund för att peka ut Natura 2000-området samt ett bevarandesyfte och bevarandemål. Tänkbara hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, samt behov av bevarandeåtgärder som t. ex. skydd och skötsel, ska beskrivas. Planen ska underlätta förvaltning av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, arter och naturtyper enligt bästa tillgängliga kunskap.

Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska vara ett levande dokument och revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Planen ska tas fram i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information som berör området kontaktar Länsstyrelsen.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas som exempelvis skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/halland eller telefon 010-224 3000
Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Postadress	Besöksadress	E-post	Telefon
301 86 HALMSTAD	Slottsgatan 2	Halland@lansstyrelsen.se	010 – 224 30 00

Viktigt att tänka på

Det krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillståndsplikten gäller även för verksamheter eller åtgärder utanför Natura 2000-området om dessa kan innebära att miljön inne i området påverkas. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen på ett tidigt stadium. Detta underlättar en eventuell tillståndsprövning. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av Natura 2000-området.

Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte särskilt Natura 2000-tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser. Tillståndsplikten aktualiseras dock vid ändring av verksamheten.

Utöver den särskilda lagstiftning som gäller Natura 2000-områden gäller andra lagar och bestämmelser. Det kan således krävas tillstånd för att göra de åtgärder som beskrivs i denna plan.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Läsanvisningar

De hot som redovisas under rubriken ”Vad kan påverka negativt” i bevarandeplanen, ska ses som exempel på åtgärder som kan skada utpekade arter och naturtyper. I varje enskilt fall måste det göras en bedömning huruvida den planerade åtgärden är sådan att den kan skada områdets naturvärden.

Hot som är övergripande och gäller för många av naturtyperna, men som inte kan avvärjas genom skötselåtgärder inom det enskilda Natura 2000-området, tas inte upp i bevarandeplanen. Sådana hot kan vara;

- Försurning och övergödning till följd av nedfall av kemiska ämnen.
- Global uppvärmning.
- Storskaliga förändringar av markanvändning där t. ex. naturbetesmarker och slätterängar växer igen och variationsrik skog omvandlas till produktionsskog.
- Omvandling av skötseln av landskap från småskaligt till storskaligt.

De bevarandemål som redovisas för de enskilda arterna/naturtyperna i bevarandeplanen beskriver det tillstånd som är önskvärt för arten/naturtypen inom Natura 2000-området.

Det bevarandetillstånd som redovisas för de enskilda arterna/naturtyperna anger tillståndet för arten/naturtypen i Natura 2000-området vid den tidpunkt då denna bevarandeplan togs fram.

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN
Björn Larsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0510167 Ringenäs skjutfält

Kommun: Halmstad

Områdets totala areal: 52,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-02-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-04-03

Markägarförhållanden:

Fortifikationsverket.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1210 - Driftvallar

1220 - Sten- och grusvallar

1330 - Salta strandängar

2130 - Grå dyner

2140 - Risdyner

4010 - Fukthedar

4030 - Torra hedar

6410 - Fuktängar

Bevarandesyfte

För Natura 2000-området Ringenäs skjutfält är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper som utgjort grund för utpekandet av området. Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv.

Prioriterade bevarandevärden:

Öppna hedar och ängar med rikt växt-och djurliv.

Prioriterade åtgärder:

Fortsatt hävd av området genom bränning och röjning, bete eller slätter samt markstörning.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Ringenäs är ett militärt övningsfält beläget utmed kusten ca 8 km nordväst om Halmstad. Markerna var förr en del av en gemensam utmark för bönder i närliggande byar. Öppna, ljungbevuxna betesmarker dominerade då trakten. Sannolikt är att hedarna brändes regelbundet för att underhålla betet. Under 1800-talet anlades några torp och delar av området användes som åker. Sedan 1940-talet då skjutfältet bildades har skötseln inriktats på att genom bränning, röjning och slätter behålla öppna övningsytor. Rester av de tidigare vidsträckta kusthedarna har på så sätt bevarats. Militärfältet är idag en av Sveriges mest skyddsvärda ljungedar. Både florans och faunan i området är artrik. Många organismer förekommer i och gynnas av den mosaikartade strukturen och flera rödlistade eller regionalt intressanta arter har noterats i området. Bland annat förekommer klockgentianan, som är värd för den hotade fjärilen alkonblåvinge, rikligt i fuktiga partier på heden.

Väster om heden finns sandfält som används för övningskörning med militärfordon. Öster om heden finns ängspartier. Längs stränderna omväxlar blockstensstränder med mindre strandängspartier. I norr finns sandfält. De blomsterrika ängarna i öster bränns varje vår. Där gynnas väddsandbi och många andra pollensamlade insekter. Bränningen skapar ett inslag av döda eller brandskadade vedväxter och ger goda förhållanden för vedlevande insekter. I lövbuskage och dungar i anslutning till heden finns bland annat västkustens rikaste bestånd av rosenfink samt häckande törnskator. På sandfältet med dess innehåll av öppen sand, finns ypperliga boplatser för sandlevande insekter. Dessa hålls öppna genom markstörning orsakad av övning med militärfordon. Utmed stränderna finns goda förutsättningar för häckande och rastande vadare, exempelvis storspov och större strandpipare.

Området ligger inom Bobergs udde-Ringenäs riksintresse för naturvård samt Skrea strand-Tylösands riksintresse för friluftsliv. Skjutfältet utgör även riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken.

Vad kan påverka negativt

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. Innan en åtgärd genomförs måste verksamhetsutövaren ta ställning till om den specifika åtgärden riskerar att påverka miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt. I så fall ska kontakt tas med Länsstyrelsen.

För svag eller utebliven hävd förändrar artssammansättningen och leder till att buskar och träd kan breda ut sig. Många av arterna är konkurrenssvaga, vilket innebär att om buskar och ljung breder ut sig minskar örternas möjlighet till fortlevnad och spridning.

Allför hård hävd eller hävd vid fel tidpunkt riskerar att försämra örternas långsiktiga överlevnad. Dessutom leder minskad blomning och pollenproduktion till att nektar- och pollensamlade insekter missgynnas

Brist på variation mellan svagare och hårdare hävdade partier kan påverka fågelfaunan och insektsfaunan negativt.

Brist på jord- och sandblottor missgynnar marklevande insekter och konkurrenssvaga örter.

Brist på läande och bärande träd och buskar påverkar insektsliv och fågelliv negativt.

Alla typer av exploateringsföretag, byggnation, grävning, schaktning och upplag etc. i eller i direkt anslutning till området kan förstöra eller skada naturtypen. Antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.

Dikning, rensning av diken, dämning, exploatering och andra åtgärder som kan påverka områdets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan påverka ytvattnets flöde och kvalitet samt grundvattnets nivåer och kvalitet. Även åtgärder i närliggande miljöer kan ge en negativ påverkan.

Markberedning, insådd och plantering ändrar markstrukturen och artsammansättningen.

Användande av bekämpningsmedel, växtnäringsämnen, avmaskningsmedel samt stödutfodring kan påverka artsammansättningen negativt.

Stängsling mot vattenlinjen kan leda till att strandlinjen växer igen vilket kan vara negativt för många vadarfåglar, änder och doppingar. Om stängsling mot vatten är nödvändig måste denna ske en bra bit ut i vattnet så att betesdjuren kan hålla tillbaka vegetationen.

Höga träd, byggnader och föremål i och strax utanför de öppna ytorna kan utgöra spaningsplats för predatorer som kråkfåglar, trutar och rovfåglar.

Bortförel av strandnära tångvallar och igenfyllnad av skonor eftersom dessa är viktiga miljöer för insekter, vissa växter och födosökande fåglar.

Predation på häckande fåglar av t.ex mink, räv och kråkor.

Främmande arter kan påverka konkurrensförhållanden, predationstryck och orsaka sjukdomar.

Bevarandeåtgärder

En skötselplan har tagits fram för Ringenäs skjutfält vilken täcker in hela Natura 2000-området och säkerställer en god skötsel och bevarande av områdets naturvärden. Skötseln utförs av försvaret enligt skötselplanen.

Fortsatt hävd i form av bränning, slåtter eller bete är av vikt för att behålla områdets öppna karaktär och mycket av dess naturvärden. Enligt skötselplanen för området ska bränning ske årligen i den mån det är möjligt i kombination med kompletterande slåtter och buskröjning. Om bete används bör det vara extensivt och betessäsongen bör vara lång. Får betar selektivt blommande örter varför nötkreatur eller hästar bör användas. En viss variation i hävdens intensitet mellan åren kan vara positivt t. ex. för insekter som samlar nektar.

Vid röjning av igenväxningsvegetation bör små partier med framför allt en, salixarter och blommande träd och buskar (rosarter, hagtorn, slån och apel) sparas då dessa är betydelsefulla för många insekter och fåglar liksom buskagen i norra och södra kanterna av området som är viktiga för rosenfinken.

Militärens verksamhetskrav som körning, markarbeten, underhåll av befintliga diken m.m. utgör inget hot mot områdets naturvärden. Det rika inslaget av blottad sand som denna verksamhet skapar är en grundförutsättning för de höga naturvärdena i området och en ökad körning eller andra liknande åtgärder är övervägande positivt ur naturvårdssynpunkt.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1210 - Driftvallar**

Areal: 0,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,75 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Driftvallar förekommer inom området men dess omfattning och läge varierar allt eftersom nya tångvallar tillkommer och befintliga åldras och därmed slutar utgöra naturtypen. Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation som har drivit med havsvattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som ”vallar” längs stränderna. Dessa utgör ett viktigt habitat för en del växter och djur samt är en viktig födosöksmiljö för många fågelarter.

Den inrapporterade arealen är en grov uppskattning.

Bevarandemål

Målet är att minst 1,7 hektar driftvallar bevuxna med ettåriga örter förekommer inom området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande.

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,75 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer längs strandlinjen och utgörs av vallar av sten och grus som ansamlats under lång tid. Vegetationen varierar beroende på hur utsatt naturtypen är för vind och vågor. Vegetation med gräs och ljung är vanligt förekommande liksom lavar och mossor.

Naturtypen är dåligt känd i området och den inrapporterade arealen är en grov uppskattning.

Bevarandemål

Målet är att minst 1,7 hektar av naturtypen sten- och grusvallar förekommer inom området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande.

1330 - Salta strandängar

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 3,5 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i området utmed strandlinjen. I hela ytan finns även en mosaik med naturtyperna 1210 driftvallar och 1220 sten- och grusvallar. Området bränns och röjs regelbundet och är därmed välhävdad och saknar träd och buskar till stor del. Naturtypen hyser stor artrikedom med förekomst av arter som marrisp, granspira, ängsnycklar och klockgentiana. Området är fågelrikt med häckande arter som tofsvipa, rödbena och större strandpipare. Höst och vår utnyttjas området flitigt som rastplats för sträckande fåglar.

Bevarandemål

Målet är att området är välhävdad och domineras av hävdgynnade arter som är typiska för salta strandängar. Träd och buskar förekommer inte. Området är saltpåverkat genom att havsvatten periodvis översvämmar området och skonor förekommer. Typiska arter som trift, smal käringtand, gulkämpar och havsnarv förekommer. Arealen av naturtypen salta strandängar är minst 3,5 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande.

2130 - Grå dyner

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,3 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på en mindre yta i norra delen av området. Detaljerad beskrivning av naturtypen saknas men generellt uppkommer de grå dynerna innanför de vita dynerna. Sand ackumuleras fortfarande på dynerna men inte i lika hög grad som på de vita dynerna.

Uttorkning och vinderosion förhindrar uppkomsten av ett slutet vegetationstäck. De grå sanddynerna kan vara bevuxna med mer eller mindre sluten gräs- och örtvegetation samt med mossor och lavar.

Bevarandemål

Målet är att dynen är öppen med bara enstaka inslag av inhemska träd och buskar.

Vegetationen förekommer mosaikartat med öppna sandblottor och domineras av gräs och örter i fältskiktet samt av mossor och lavar i bottenskiktet. Artsammansättningen är naturlig för naturtypen. Dynen påverkas av naturlig dynamik som abrasion, vinderosion och ackumulation av sand samt ett visst mått av slitage som hjälper till att upprätthålla den interna dynamiken och skapa ett inslag av blottad sand. Arealen av naturtypen grå dyner är inte mindre än 1,3 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande men riskerar att försämrans då den förekommer på en liten yta.

2140 - Risdyner

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,3 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer på en liten yta i norra delen av området. Detaljerad beskrivning av naturtypen saknas men förekommer generellt på skyddade platser i dynområden vid havsstränder, på ytor där sand inte längre ackumuleras. Marken är näringsfattig och sur till följd av urlakning och har en hedartad gles eller mer eller mindre sluten vegetation som domineras av olika ris som ljung, klockljung och kråkbär.

Bevarandemål

Målet är att dynen är öppen med bara enstaka inslag av inhemska träd och buskar. Marken är torr till fuktig samt näringsfattig och sur. Fältskiktet domineras av olika ris och bottenskiktet av mossor och lavar. Täckningsgraden av ris överstiger inte 50 %. Artsammansättningen är naturlig för naturtypen. Sand ackumuleras inte på dynen men viss störning sker, genom exempelvis bete eller bränning, vilket bidrar till att skapa inslag av blottade ytor. Arealen av naturtypen risdyner är inte mindre än 0,3 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande men riskerar att försämrans då den förekommer på en liten yta.

4010 - Fukthedar

Areal: 13 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 6,4 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fukthedarna på Ringenäs finns i en stor del av Natura 2000-området och förekommer i mosaik med fuktängar och torra hedar. Markerna är i stort fria från träd. Markerna präglas av långvarig hävd i form av slåtter, bränning och buskröjning. Här finns rikligt med typiska arter som klockljung, Jungfru Marie nycklar och nattviol. Den hotade klockgentianan förekommer också i fukthedarna.

Bevarandemål

Målet är att området är välhävdad utan skadlig ansamling av förna och domineras av hävdgynnade arter. Heden utsätts för regelbunden bränning och marken är naturligt fuktig och mager. Hydrologin är ostörd utan avvattning eller tillrinnande diken eller körspår. Träd- och buskskiktet täcker högst 30 % av ytan. Typiska arter som klockljung och nattviol förekommer. Arealen av naturtypen fukthedar är minst 6,4 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande.

4030 - Torra hedar

Areal: 19 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 21 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i en stor del av området, ofta i mosaik med fukthedar, fuktängar och klapperstensvallar. Området är välhävdad genom bete och periodvisa bränningar. Vegetationen domineras av ljung, lingon och blåbär men här finns rödlistade arter som stäppbandbi, mörkgökbi, hedpärlemorfjäril, slåttergubbe och ljungögontröst.

Bevarandemål

Målet är att området är välhävdad utan skadlig ansamling av förna och präglad av lång kontinuitet av bete och regelbunden bränning. Marken är torr till frisk med naturlig näringsstatus och domineras av hävdgynnade arter. Träd- och buskskiktet täcker högst 30 % av ytan. Typiska arter som kattfot, slåttergubbe och ängsvädd förekommer. Arealen av naturtypen torra hedar är minst 21 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande.

6410 - Fuktängar

Areal: 2,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 13 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängarna på Ringenäs finns i en stor del av Natura 2000-området och förekommer i mosaik med fukthedar och torra hedar. Markerna är i stort fria från träd. Markerna präglas av långvarig hävd i form av slåtter, bränning och buskröjning. Markerna domineras av blååtäl men här finns rikligt med typiska arter som klockgentiana, granspira och jungfru Marie nycklar. I området finns även den hotade alkonblåvingen.

Bevarandemål

Målet är att området är välhävdad utan skadlig ansamling av förna, med ett busk- och trädskikt som inte täcker mer än 30% av ytan. Marken är naturligt fuktig med naturlig näringsstatus. Området är rikt på blommande örter och typiska arter som granspira, klockgentiana och Jungfru Marie nycklar förekommer rikligt. Arealen av naturtypen fuktängar är minst 13 hektar.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för naturtypen i området är tillfredsställande.

Dokumentation

Artdatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. Artdatabanken SLU, Uppsala.

Artportalen, ArtDatabanken SLU. Uttag 2018-01-02.

Abenius J., Larsson K. 2005. Gaddsteklar och andra insekter i fyra halländska hedområden. Länsstyrelsen Halland. Meddelande 2005:6.

Bengtsson, S. och Larsson, K. 1992. Ringenäs naturinventering av militärt övningsfält. Fortifikationsförvaltningen och Länsstyrelsen Halland. Manus.

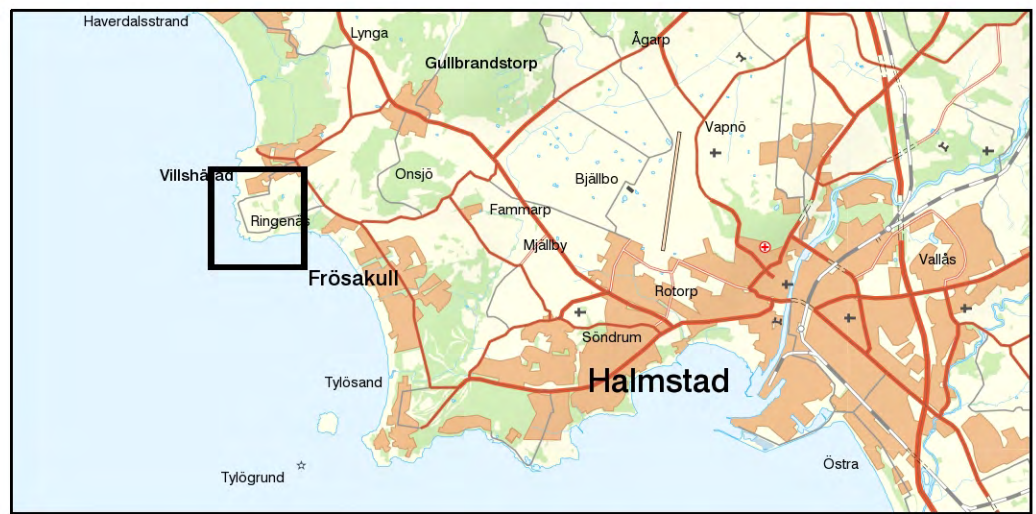
Bengtsson, S. och Larsson, K. 1992. Skötselplan för Ringenäs skjutfält.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledning. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000-i-Sverige/.

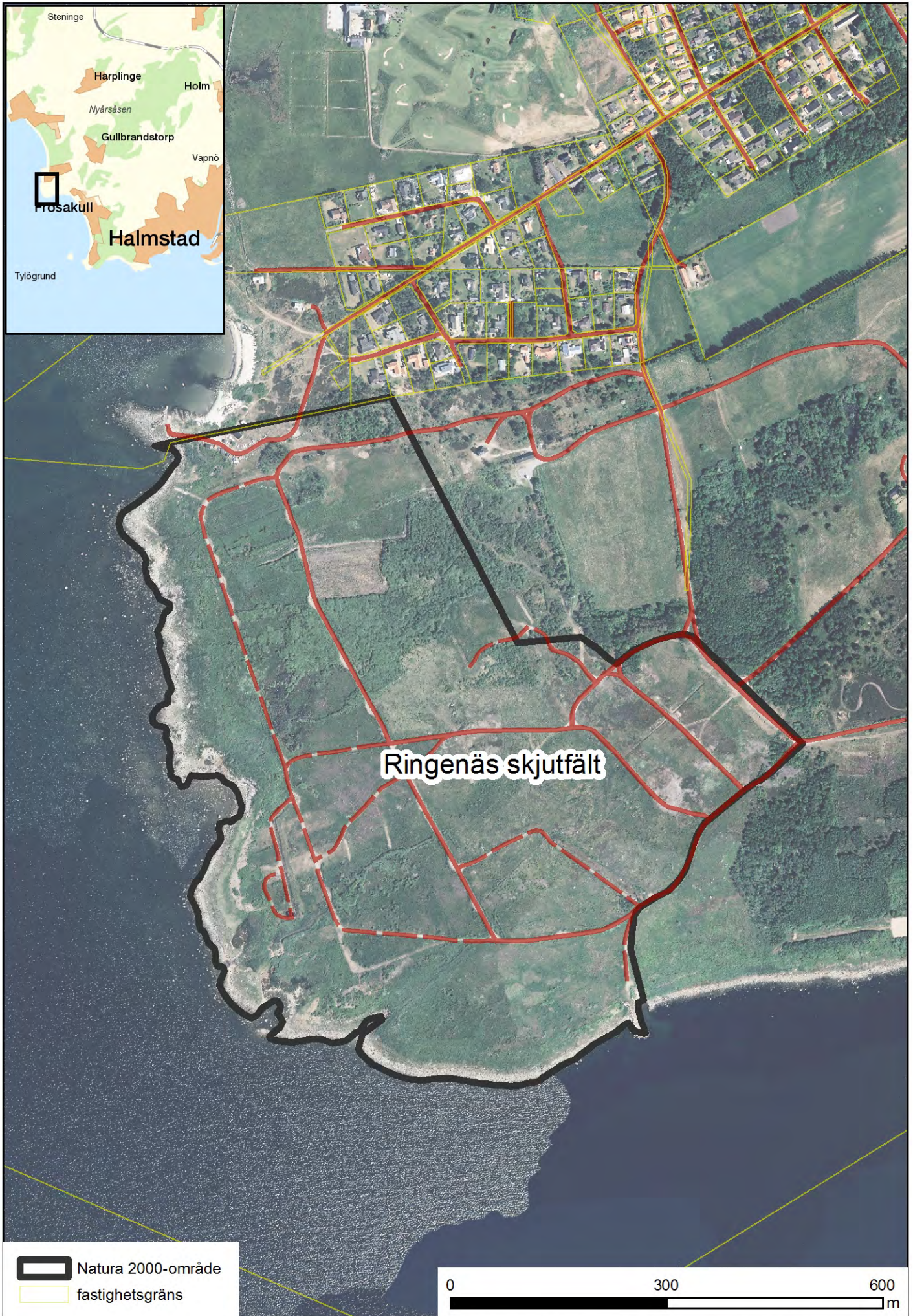
Länsstyrelsen i Halland. 2017. Skötselplan för Ringenäs skjutfält. Utkast.

Bilagor

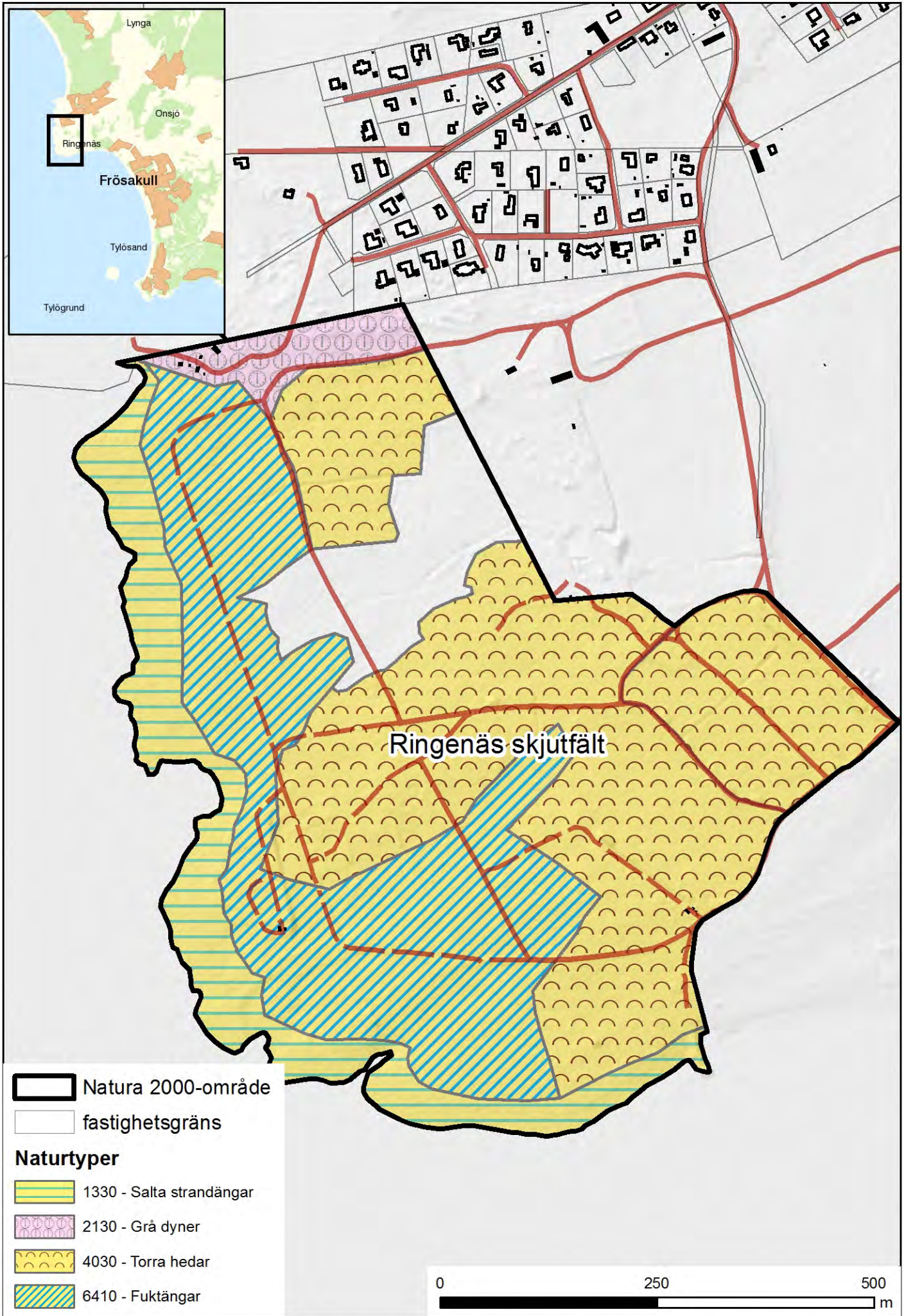
- 1 Kartor över områdets läge och gräns samt naturtyper
- 2 Artlista
- 3 Ordförklaring

Artlista för Natura 2000 området Ringenäs skjutfält

Artlistan innehåller fynd av rödlistade arter (baserat på 2015 års rödlista) samt andra regionalt naturvårdsintressanta arter observerade inom området de senaste 25 åren. Samtliga observationer är hämtade från artportalen.

Under kolumnen hotkategori anges vilken kategori arten har i den nationella rödlistan eller om arten är regionalt intressant t.ex. som signalart. Rödlistningskategorier i ordning från lägst till starkast: nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN) och akut hotad (CR).

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Hotkategori
Fjärilar		
ängsmetallvinge	<i>Adscita statices</i>	NT
sandängsfly	<i>Apamea anceps</i>	NT
mindre taggmätare	<i>Aplocera efformata</i>	NT
hedpärlemorfjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT
vickerglasvinge	<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	NT
grönt hedmarksfly	<i>Calamia tridens</i>	NT
backmalmätare	<i>Eupithecia millefoliata</i>	Regionalt intressant
glimmalmätare	<i>Eupithecia venosata</i>	NT
igelknoppsfly	<i>Globia sparganii</i>	NT
tvillingfläckat rörfly	<i>Lenisa geminipuncta</i>	Regionalt intressant
mindre purpurmätare	<i>Lythria cruentaria</i>	NT
brunflammig fältmätare	<i>Perizoma flavofasciata</i>	NT
alkonblåvinge	<i>Phengaris alcon</i>	EN
almsnabbvinge	<i>Satyrium w-album</i>	NT
rödhövdad		
silvergransvecklare	<i>Zeiraphera rufimitrana</i>	Regionalt intressant
sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT
Fåglar		
sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT
ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT
vitkindad gås	<i>Branta leucopsis</i>	Regionalt intressant
rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	VU
större strandpipare	<i>Charadrius hiaticula</i>	Regionalt intressant
skrattnås	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Regionalt intressant
hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT

gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU
sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	VU
tornfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	Regionalt intressant
törnskata	<i>Lanius collurio</i>	Regionalt intressant
gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	VU
hämpling	<i>Linaria cannabina</i>	Regionalt intressant
trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	Regionalt intressant
storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT
stenskvätta	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Regionalt intressant
buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT
svarthakad buskskvätta	<i>Saxicola rubicola</i>	EN
ejder	<i>Somateria mollissima</i>	VU
stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
rödbena	<i>Tringa totanus</i>	Regionalt intressant
Kärlväxter		
kattfot	<i>Antennaria dioica</i>	Regionalt intressant
slättergubbe	<i>Arnica montana</i>	VU
månlösbräken	<i>Botrychium lunaria</i>	NT
glesstarr	<i>Carex distans</i>	Regionalt intressant
Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp. <i>maculata</i>	Regionalt intressant
fingerhirs	<i>Digitaria ischaemum</i>	Regionalt intressant
ljungögontröst	<i>Euphrasia micrantha</i>	VU
brudbröd	<i>Filipendula vulgaris</i>	Regionalt intressant
klockgentiana	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	VU
borstsäv	<i>Isolepis setacea</i>	EN
marrisp	<i>Limonium vulgare</i>	VU
vanlig marrisp	<i>Limonium vulgare</i> var. <i>vulgare</i>	VU
smal käringtand	<i>Lotus tenuis</i>	NT
rödlånke	<i>Lythrum portula</i>	NT
granspira	<i>Pedicularis sylvatica</i>	NT
vanlig bockrot	<i>Pimpinella saxifraga</i> subsp. <i>saxifraga</i>	Regionalt intressant
nattviol	<i>Platanthera bifolia</i>	Regionalt intressant
ängsnattviol	<i>Platanthera bifolia</i> subsp. <i>bifolia</i>	NT
dvärglin	<i>Radiola linoides</i>	VU
ängsskära	<i>Serratula tinctoria</i>	NT
havssälting	<i>Triglochin maritima</i>	Regionalt intressant
Mossor		
blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	Regionalt intressant
rännbålmossa	<i>Riccardia incurvata</i>	Regionalt intressant
Steklar		
väddsandbi	<i>Andrena hattorfiana</i>	Regionalt intressant
flygsandsvägstekel	<i>Arachnospila wesmaeli</i>	NT
praktbyxbi	<i>Dasypoda hirtipes</i>	Regionalt intressant
stäppbandbi	<i>Halictus leucaheneus</i>	EN

havstapetserarbi	Megachile leachella	NT
mörkgökbi	Nomada fuscicornis	VU
guldmurarbi	Osmia aurulenta	Regionalt intressant
småfibblebi	Panurgus calcaratus	Regionalt intressant
pannblodbi	Sphecodes miniatus	Regionalt intressant
Tvåvingar		
knubblårsbarkfluga	Dysmachus trigonus	Regionalt intressant
	Solva marginata	Regionalt intressant

Ordförklaring

art – De arter som området är utpekade för och som beskrivs i särskilda avsnitt är sådana som finns uppräknade i bilaga 2 till art- och habitatdirektivet. För varje art har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning som finns att hämta på <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Natura-2000/>

bevarandemål – Beskrivning av det önskvärda tillståndet för den berörda naturtypen eller arten i det berörda området.

bevarandetillstånd – Det nuvarande tillståndet för den berörda naturtypen eller arten i det berörda området i förhållande till bevarandemålen.

bevarandestatus – Tillståndet för den berörda naturtyper eller arten i ett biogeografisk perspektiv, där alla faktorer som påverkar en art eller naturtyp och som på sikt kan påverka dess naturliga utbredning, struktur och funktion, har beaktats.

biotopskydd – En form av områdesskydd. Inom ett biotopskyddsområde får man inte göra något som skadar naturvärdena.

ekologisk status – Tillståndet i sjöar, vattendrag och kust (vattenförekomst) bedöms i form av ekologisk status och kemisk status. Den ekologiska statusen är en bedömning av vattnets kvalitet för organismer. Bedömningarna görs i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

kemisk status – Tillståndet i sjöar, vattendrag, grundvatten och kust (vattenförekomst) bedöms i form av kemisk status och ekologisk status. Den kemiska statusen är en bedömning av förekomsten av vissa ämnen. Bedömningarna görs i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

konnektivitet – hur lätt organismer kan förflytta sig längs med ett vattendrag i förhållande till ursprungstillståndet. Konnektiviteten försämrades således om det finns konstruktioner som gör det svårare att passera som höga dammväggar eller kulverterade sträckor. Konnektiviteten avser också sediment och organiskt material. Konnektivitet kan också avse förflyttning från vattnet upp på land, men i detta dokument avser vi främst längs med vattendragen.

naturtyp – I detta dokument avser naturtyper sådana som är definierade av EU och finns uppräknade i bilaga 1 till art- och habitatdirektivet. Exempel på sådana naturtyper är 9110 näringsfattig ekskog, 1210 driftvallar och 3260 mindre vattendrag. För varje naturtyp har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning med information om hur naturtypen ser ut, vilka arter som finns i den, vad som krävs för att den ska kunna bevaras etc. Dessa finns att hämta på <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddade-omraden/Natura-2000/>

nyckelbiotop – En värdefull naturmiljö.

pSCI – Natura 2000-område som pekats ut med stöd av art- och habitatdirektivet kan ha beteckningen pSCI, SCI och SAC beroende på hur långt i beslutsprocessen området har

kommit. När det heter pSCI (proposed Site of Community Interest) har området föreslagits av Sveriges regering, men ännu inte antagits av EU.

SAC - Natura 2000-område som pekats ut med stöd av art- och habitatdirektivet kan ha beteckningen pSCI, SCI och SAC beroende på hur långt i beslutsprocessen området har kommit. SAC (Special Area of Conservation) är det slutliga steget där området har antagits av EU och därefter med stöd av miljöbalken 7 kap 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde vilket bland annat kräver att bevarandesyfte och åtgärder är fastlagda och offentliggjorda.

SCI – Natura 2000-område som pekats ut med stöd av art- och habitatdirektivet kan ha beteckningen pSCI, SCI och SAC beroende på hur långt i beslutsprocessen området har kommit. När det heter SCI (Site of Community Interest) har området antagits av EU, men ännu inte förklarats som SAC.

SPA – Natura 2000-område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde (Special Protection Area, SPA-område) i enlighet med Fågeldirektivet.

vattenförekomst – En avgränsad vattensamling som en sjö, en kustvik, ett grundvattenmagasin eller en del av ett vattendrag.

Kartor från 1920-talet och 1960-talet

Ringenäs skjutfält

